

RANNANIIDU VÄÄRTUSTE HINDAMISANKEET

Läänemere kesk- ja põhjaosa rannaniidud, Natura elupaigakood 1630*

Esita ankeet hiljemalt 1. oktoobril.

Toetuse taotleja:	Ala suurus (ha):
Ala nr:	Pärändniidu nr:

A. Taustinfo ala kohta (vajalik vastata ankeedi esmakordsel täitmisel või muutuste esinemisel järgnevatel aastatel!)

Ala taustinfo annab ülevaate niidu seisundist ning aitab mõista, mis on hooldataval alal hästi ja mida saaks teha paremini. Hindamisankeedi täitmise juhend on leitav LIFE-IP Loodusrikas Eesti projekti kodulehelt.

A1. Kirjuta ala praegune ja/või ajalooline nimi kui on teada.

Lisa nimi või nimed.	Praegune nimi:	Ajalooline nimi:
----------------------	----------------	------------------

A2. Millist hooldusmeetodit Sa alal kasutad ja mis kuupäeval hooldamist alustasid?

Jooni alla ja vajadusel täpsusta.	Ei hoolda (täpsusta põhjus):	Niitmine	Karjatamine (märgi karjatüüp ja karja suurus):	Muu hooldusmeetod (täpsusta):
Märgi tänavuse hooldamise algusaeg:				

A3. Kas rakendad alal mitmekesist majandamist?

Jooni alla.	Jah	Ei
Jooni alla kasutatavad võtted.	Segakarjatamine, puhkeaasta jätmine, karjatüübi vahetus (ajaline või ruumiline), karjatamiskoormuse vaheldamine, portsjonkarjatamine, hooldamata laikude jätmine, mitmes osas niitmine, hoolduse algusaja varieerimine. Muud rakendatavad võtted:	

A4. Kui pikalt on ala olnud hooldatud?

Märgi aasta, millal ala hooldamist alustati:
Kui ala on vahepeal olnud hüljatud, siis täpsusta, millal ja kui kaua:
Milliseid taastamistegevusi on ala vajanud:

A5. Kas ala hooldamine on keeruline või lihtne? Kui ei ole lihtne, vali loendist hooldamist takistavad tegurid.

Jooni alla.	Väga keeruline	Keeruline	Osaliselt keeruline	Lihtne
Jooni alla takistavad tegurid.	Puuduv või kehv ligipääs alale, ala liiga kauge asukoht, keeruline suhtlus naabritega, loomade pidamine raske, töövahendite ja masinate nappus, tööjõu puudus, ajapuudus, ebapiisav nõustamissüsteem, toetussüsteemi jäikus, liigniiskus, pehme pinnas, märjad lohud, kivid, kivihiidud, kännud, kiire võsa juurdekasv. Muud takistavad tegurid:			

A6. Kas alale tekib sageli rohket mereheidist?

Jooni alla.	Jah	Ei
	Adru, prügi, pilliroog. Muud (täpsusta):	

A7. Milline on Sinu hinnangul ala üldseisund (keskkonnatingimused ja elurikkus)?

Jooni alla.	Väga halb	Kasin	Rahuldav	Hea	Väga hea	Suurepärane
	Kui oled märganud ala keskkonnatingimustes või elurikkuses muutusi (nt. aastate lõikes, pärast taastamist või majandamisrežiimi vahetamist), siis kirjelda neid:					

B. Ala seisund

Ankeedi B osa küsimused aitavad hinnata ala struktuuri ja seisundit. Küsimuste tausta ja olulisuse paremaks mõistmiseks ning lihtsamaks vastamiseks tutvu hindamisankeedi täitmise juhendiga, mis on leitav LIFE-IP Loodusriikas Eesti projekti kodulehelt.

B1. Milline on kulukihi paksus ja ulatus? Mõeldud on mitme aasta jooksul kuhjunud kulu esinemist, üheaastase kulu olemasolu mõõdukul määral on normaalne.

Saadud punktid

Määra seisund.	Paks, viltjas, mitmeaastane kulukiht katab rohkem kui 30%	Paks, viltjas, mitmeaastane kulukiht katab alast kuni 30%	Paks, viltjas, mitmeaastane kulukiht katab alast kuni 20%	Paks, viltjas, mitmeaastane kulukiht katab alast kuni 10%	Paks, viltjas, mitmeaastane kulukiht puudub	
Punktid	-10	0	5	10	15	

B2. Milline on ala rohurinde struktuur? Rohurinde struktuuri on hea hinnata karjatamisperioodi lõpus või pärast niitmist.

Määra struktuur.	Kehv Rohkem kui 50% alast on kõrge rohustuga (v.a. puhkeaasta)	Tegemist on hiljuti taastatud alaga, kus niidule omane taimestik on veel taastumas	10 punkti: Enamik alast on madalmurune (3–5 cm) ja puuduvad kõrgema (10–15 cm) rohustuga laigud (ülekarjatatud); niidetaval alal niitmata laiike ebasoovitava taimestiku tõttu alla 5%	50% alast on madalmurune (3–5 cm), alal esineb vahelduvalt 10–15 cm kõrguse rohustuga laiike, mättaid; sisemaapoolses osas võib olla kuni 75 cm kõrguse rohustuga laiike; niidetaval alal niitmata laiike 5–30% ulatuses; puhkeaasta	
Punktid	0	10	10	15	

B3. Kui suur on ala puittaimede katvus? Mitmed niidukurvitsalised ei pesitse puistule või puutukale lähemal kui 300 m, kuna puude ja põõsaste taga võivad varitseda röövlomad. Seega ei saa puudetukkadega niidust, hoolimata selle karjatamiskoormusest, kunagi kahlajatele sobivat elupaika. Samas, kui konkreetse rannaniidu väärtus on vaid botaaniline (nt lindude elupaigaks on niidulapid liiga väikesed), võib alal esineda ka puid või põõsatukkasid.

Määra katvus.	Puude-põõsaste katvus üle 40%	Puude-põõsaste katvus üle 30%	Ala sobib linnustikule (500–600 m laiune ala), kuid on killustatud puude-põõsatukkadega ja/või alale tungib peale noor võsa 30% ulatuses	Ala sobib linnustikule (500–600 m laiune ala), esinevad üksikuid puude-põõsaid ja/või vähesel määral noort võsa	Ala on väike ja pigem botaanilise väärtusega, puud või põõsatukad katavad alast kuni 30%	Ala sobib linnustikule ja on puittaimedest täiesti vaba (ideaalis vähemalt 500–600 m laiune lage ala)	
Punktid	-15	-5	0	5	15	15	

B4. Millises seisundis on ala väikeveekogud (rannikulõukad ning mereveest mõjutamata madalad lombid ehk sonnid)?

Määra seisund.	Väikeveekogud puuduvad	Väikeveekogud on hooldamata (kõrge taimestikuga, mudastunud)	Väikeveekogud on osaliselt hooldatud	Väikeveekogud on hooldatud (avatud ning nende servad on lauged ja madalmurused)	
Punktid	0	0	5	10	

B5. Kui suur osa ala veepiirist on pilliroostunud? Pilliroogu tuleks eriti tõrjuda kahlajatele sobilikelt suurtelt (500–600 m laiad) rannaniidualadelt, sest kahlajad pesitsevad üksnes pilliroovabadel aladel. Samas näiteks partlastele mosaiikne roostiku ja avavee vaheldumine sobib. Kui ala on väike ja peamiselt botaanilise väärtusega (st taimeliikidele oluline kasvukoht), siis ei ole veepiiri avatus nii oluline.

Määra seisund.	Alal puudub veepiir	Ala on peamiselt botaanilise väärtusega	Pilliroostunud veepiir				
			Üle 90%	Kuni 90%	Kuni 60%	Alla 30%	
Punktid	0	15	-10	0	10	15	

B6. Kas ala sees on märke tegevustest, mis taimestikku, mulda või vett kahjustavad (v.a. taastamistegevused)? Kindlasti tuleks ala sees vältida näiteks otsest väetamist või muude saasteainete, prügi sattumist pärandniidule. Kahjustava tegevuse märgid tuleks esimesel võimalusel kõrvaldada: sel juhul väldid taimestiku, mulla-elustiku, veekogu või põhjavee pöördumatut

Jooni alla.	Uued kuivenduskraavid, vanade kraavide süvendamine, lisaööda plats, heina ladustamise ala, väetamine, prügi, saaste, maastikuelementide eemaldamine (kiviaed, kivihunnik, suur kivi, sipelgapesad jms). Muu (täpsusta):				
Määra pindala.	Üle 20% alast	Kuni 20% alast	1–5% alast	Puuduvad	
Punktid	–30	–20	–10	0	

C. Ala liigiline koosseis

C-osa täitmine on **niidu väärtuste hindamise lisategevuse toetuse** saamiseks **vabatahtlik**, aga soovitame seda kindlasti teha, et mõista millised taimeliigid on positiivsed/probleemsed ja kui suurel hulgal neid esineb. See omakorda aitab teha õigemaid otsuseid niidu hooldamiseks elurikkust toetavamalt. Tulemuspõhise toetuse pilootprojekti osalejatele on ka C osa täitmine vajalik. Niidu taimeliike aitab Sul määrata spetsiaalne **teatmik „Eesti pärandniitude taimed“**, tasuta eestikeelne **mobiliäpp – Flora Ingognita** ja **Eesti taimede kukeaabis**. Lisaks on taimi võimalus tundma õppida LIFE-IP Loodusrikas Eesti ja keskkonnaameti poolt korraldatavatel koolitustel. Hindamisankeedi C osa küsimuste tausta ja olulisuse paremaks mõistmiseks ning lihtsamaks vastamiseks tutvumiseks hindamisankeedi täitmise juhendiga, mis on leitav LIFE-IP Loodusrikas Eesti projekti kodulehelt.

C1. Mitu erinevat positiivset taimet alal kasvab? Kaitsealuste taimede esinemine annab lisapunkte (märgitud tärniga *). Jooni loendis alla iga nimetatud taimeliik, -perekond või -rühm, mis alal kasvab. Vaatle niitu hooldusperioodi jooksul mitmel korral, sest taimed õitsevad eri aegadel ning õitsvaid taimi on lihtsam märgata ja ära tunda. Täienda vajadusel nimekirja.

Aasnelk*	Kannike (nt nõmmkannike)
Käpalised ehk orhideelised* (nt soo-neiuvaip, harilik muguljuur)	Kellukad (nt suureõiene kellukas, kerakellukas, harilik kellukas)
Niidu-kuremõõk*	Kollased korvõielised (nt harilik kuldvits, sügisene seanupp)
Harilik kukesaba	Kollased liblikõielised (nt aas-seahernes, harilik nõiahammas)
Harilik käokannus	Kurereha (nt haisev kurereha)
Harilik maarjalepp	Käokann
Harilik nurmenukk	Löösilm ehk meespea
Harilik palderjan	Maasapp (nt linalehine maasapp, väike maasapp)
Hobumadar	Madalakasvulised kõrrelised (nt värihein, valge kastehein)
Jumikas (nt arujumikas, põldjumikas)	Madalakasvulised tarnad (nt randtarn, kollane tarn)

Mailane (nt külmamailane)	Raudrohi (nt harilik raudrohi, võsa-raudrohi)
Mägiristik	Robirohi (nt suur robirohi, väike robirohi)
Naistepuna (nt liht-naistepuna, kandiline naistepuna)	Roosad liblikõielised (nt randristik, aasristik, rand-seahernes)
Nõmm-liivatee	Sinakaslillad liblikõielised (nt harilik hiirehernes)
Peetriteht	Tedremaran
Pääsusilm	Tulikas (nt kibetulikas, roomav tulikas, mürktulikas)
Randaster	Valgeõielised madarad (nt valge madar, värvmadar)
Rannikas	
Rand-emajuureke	
Rand-õisluht	

Jooni alla tuvastatud liikide arv.	0	1-4	5-9	10-14	15 või enam	
Punktid	0	5	10	15	20	
Kui alal kasvab vähemalt üks kaitsealune taimeliik, siis lisa 10 punkti veel juurde.						

C2. Milliseid ja kui suurel hulgal ekspansiivseid taimeliike alal kasvab? Ekspansiivsed liigid on kohaliku floorasse kuuluvad liigid, mis hakkavad hoolduse lõppemise, alahoolduse, niiskusežiimi muutumise, loomade valikulise söömise tõttu või väetamise korral niidukoosluses vahama ning tõrjuvad madalakasvulisemad taimed aegamööda välja. Esinemine mõõdukul määral muu taimestiku

sees on normaalne. Suurte ja tihedate monodominantsete laikude esinemine võib aga viidata niidu halvenevale seisundile. Vajadusel täiendada ekspansiivsete taimede nimekirja.

Jooni alla.	Roog-aruhein, ohakas, harilik pilliroog, kõrvenõges, päideroog, harilik luga, harilik angervaks, kastik, suurekasvulised tarnad, harilik sinihelmikas. Muu (täpsusta):				
Määra katvus.	Domineerivad tugevalt üle kogu ala, takistades positiivsete taimeliikide kasvu	Moodustavad tihedaid monodominantseid kogumikke	Moodustavad suuremaid tihedamaid kogumikke, kuid vahel kasvab ka positiivseid taimeliike	Kasvavad mõõdukalt määral muu taimestiku sees	
Punktid	-5	0	5	10	

C3. Milliseid ja kui suurel hulgal invasiivseid võõrtaimeliike alal kasvab? Võõrliigid on Eestisse tahtlikult või kogemata sissetoodud liigid, mis on suutnud looduses püsima jääda. Osad võõrliigid muutuvad invasiivseks ning ohustavad oma arvukuse või elutegevusega kohalikku elustikku ja kooslusi.

Jooni alla.	Verev lemmalts, kanada kuldviits, hulgalehine lupiin, sosnovski karuputk, ida kitsehermes ehk söödagaleega. Muu (täpsusta):				
Määra katvus	Domineerivad üle kogu ala	Moodustavad suuremaid kogumikke, esinevad sageli üle ala	Moodustavad väikseid kogumikke, esinevad hõredalt üle ala	Üksikud	Puuduvad
Punktid	-30	-20	-15	-10	0

BOONUSKÜSIMUS!

C4. Milliseid kaitsealuseid linnuliike alal pesitseb, toitub ja/või rändel peatub?

Jooni alla.	Niidurüdi, tutkas, mustsaba-vigle, liivatüll, punajalg-tilder, naaskelnokk, suurkoovitaja, hani, väike-laukhani, sookurg. Muu (täpsusta):			
Liikide arv	0	1	2	3 või enam
Punktid	0	5	10	15
Kui alal pesitseb või toitub vähemalt üks eriti haruldane linnuliik nagu niidurüdi, tutkas või mustsaba-vigle, siis lisa 10 punkti veel juurde.				

PUNKTE KOKKU:

D. Tagasiside

D-osas saad anda hindamisankeedi ja toetussüsteemi kohta konstruktiivset tagasisidet, mis aitab tähelepanu juhtida lisategevuse kitsaskohtadele. Sinu arvamus aitab ühtlasi kaasa sellele, et pärandniitude majandamise toetussüsteem muutuks tulevikus veelgi tõhusamaks. Hindamisankeedi D-osa küsimuste tausta ja olulisuse paremaks mõistmiseks ning lihtsamaks täitmiseks tutvu hindamisankeedi juhendiga, mis on leitav projekti LIFE-IP Loodusriikas Eesti kodulehel.

D1. Kas täiendasid hindamisankeeti hooldusperioodi jooksul mitmel korral?

Jooni alla.	Jah	Ei
-------------	-----	----

D2. Kui palju kulus Sul hindamisankeedi täitmiseks, täiendamiseks ja saatmiseks aega? Märgi ligikaudne ajakulu minutites. Kui täiendad ankeeti hooldusperioodi jooksul mitmel korral, siis lisa vastavalt ka iga täiendamise ajakulu.

Kogu ajakulu:	Täiendamiste ajakulu:	Vastuste saatmise ajakulu:
Kas ajakulu oli liiga suur või jõukohane?		

D3. Kui lihtne või keeruline oli hindamisankeedi küsimustele vastata?

Jooni alla.	Väga keeruline	Pigem keeruline	Nii ja naa	Üsna lihtne	Väga lihtne
Kui ankeedi küsimustele oli keeruline vastata, siis lisa selgitus:					
Nimeta ankeedi küsimused ja/või juhendi punktid, mis vajaksid lihtsustamist või ümbersõnastamist?					

D4. Kas Sulle on oluline tunda enda hooldatava pärandniidu väärtusi, mis on seotud elurikkuse ja elupaiga seisundiga?

Jooni alla.	Väga oluline	Pigem oluline	Pigem ebaoluline	Ei ole üldse oluline	Ei oska vastata
Soovi korral lisa kommentaar:					

D5. Kas Sinu arvates sobib niitude hooldamise puhul paremini tulemuspõhise või tegevuspõhise toetuse süsteem?

Tulemuspõhine toetus - hooldajale pole ette antud tegevusi ega reegleid pärandniidu hooldamiseks; toetus oleneb hooldustulemusest: mida parem on niidu seisund ja suurem elurikkus, seda suurem on toetus.

Tegevuspõhine toetus - hooldaja saab toetust ettekirjutatud tegevuste täitmise eest; toetuse suurus on enne kindlaks määratud ning see ei olene niidu eripäradest ega elupaiga ja elurikkuse seisundist.

Jooni alla.	Pigem tulemuspõhine toetus	Mõlemad sobivad	Neid tuleb omavahel kombineerida	Pigem etteantud tegevuste/reeglite põhine toetus
Soovi korral lisa kommentaar:				

D6. Kas muudaksid oma hooldataval alal majandamisvõtteid, kui nõuded puuduksid? Kirjelda kuidas ja miks.

D7. Muud kommentaarid

Soovi korral lisa ükskõik milliseid asjasse puutuvaid küsimusi, kommentaare ja ettepanekuid.